

МОЦ ПАЧУЦЬЦЯ Ў ПЯСЬНЯРСТВЕ МАКСІМА БАГДАНОВІЧА.

Звычайна зусім слэжна характары-
зуюць Максіма Багдановіча, як вялі-
кага мастака і глыбокага філёзофа.
Высокая тэхніка і паважная ўдумлі-
васьць яго творчасьці зьяўляюцца бя-
спрэчымі.

Недарма нашы літаратуразнаўцы
гавораць, што ў паэзіі Багдановіча ня-
ма нічога раптоўнага. Але гэта ня
выключае наяўнасьці ў ёй магут-
нага імпульсу, надзвычайна напру-
жанае эмоцыянальнасьці. Часам яна
бывае як-бы ў скрытым стане, але ня
вельмі рэдка выяўляецца і надта яс-
крава.

Нядаўна Інстытутам Беларускае
Культуры выдадзены першы том твораў
М. Багдановіча. Усё тое, што застало-
ся ад яго паэзіі, увайшло ў гэты
том. Такім парадкам шмат чаго но-
вага можна знайсьці ў гэтай кніжцы
(XV+493 старонкі).

І перш за ўсё—парушаецца даўней-
шае ўяўленьне аб М. Багдановічу, як
аб крыху халаднаватым мастаку-філё-
зофе. Праўда і тое, што частка такіх
твораў, прасякнутых магутным пачуць-
цём, нам ужо вядома даўно, бо зьяві-
лася ў друку яшчэ ў нашаніўскую
пару.

Але і яны набываюць новую ці-
кавасьць пры параўнаньні з дагэтуль
невядомымі вершамі.

Пачуцьцё грамадзкай крыўды-ня-
долі выражана надзвычайна моцна ў
вершы: «Краю мой родны».

„У гутарках назіах—аб шчасьці, аб згодзе
Сэрца навін не пачуе.
Сьціснула гора дыханьне ў народзе.
Гора ўсюды пануе.
Хваляй шырокай разьлілася, як мора,
Родны наш край затапіла...
Брацьця! Ці зможам грамадзкае гора?
Брацьця! Ці хопіць нам сілы?“ (Стар. 174
і 175).

У вершы «Мяжы» мы чытаем:
„Вакол яго (чалавека) платы, межы.
Пабач, што робіцца за гэтымі платамі!
Ў надмернай працы гіне тут
Галодны і абдэртны люд,
Каторы моцнымі рукамі
Стварыў усё багацтва на зямлі...
А сам даўно сыяпы ад сылэз
І ўжо забыўся аб ратунак...
А людзі нішчацца ў голадзе, у змору
Ад беднаты, ад цемнаты,
Бо скрозь—мяжы, бо скрозь—платы“.
(Стар. 69 і 70).

Як-жа зьнішчыць гэтыя непатрэб-
ныя перагародкі, што нават дзяцей аднае
краіны-маці робяць чужымі, неспа-
гаднымі людзьмі.

На гэтае пытаньне, ці хопіць сама-
ахвярнасьці,—песьняр адказвае магут-
ным заклікам:

„Рушымся, брацьця, хутчэй
У бой з жыццём, панідаючы жах;
Крыні пужлівых людзей
Ня стрымаюць хай бітвы размах!“
(Стар. 179).

І ўрэшце паэт ужо цьвёрда і ўпэў-
нена гаворыць:

„Ты ня згаснеш, ясная зараначка,
Ты яшчэ асьвеціш родны край,
Беларусь мая! Краіна—браначка!
Ўстань, свабодны шлях сабе шукай!“

Мы бачым цэлую градацыю вельмі
яскравых і напружаных эмоцыяў, па-
чынаючы ад жаху і канчаючы бадзё-
раю надзеяй на лепшую будучыню для
роднае краіны. А мы яшчэ нічога не
гаворым аб «песьнях беларускага му-
жыка», дзе таксама нямала эмоцыя-
нальнасьці. Яны ўжо былі адзначаны
ў крытыцы.

Закінуты на чужыну, М. Багдано-
віч пакахаў дзяўчыну іншае нацыя-
нальнасьці і, здаецца, іншага сьвета-
погляду і культурнага асяродзьдзя.
Гэтая акалічнасьць дала паэту шмат
яскравых, часам салодкіх, а часам і

цяжкіх перажываньняў, якія адбіліся
ня толькі ў яго лірыцы, а нават у
некаторых эпічных творах.

Саўсім не філёзофскім тонам гу-
чыць, напрыклад, такое шчырае пры-
знаньне закаханага маладога песьняра:

«Буду сьніць і днямі і начаю.
І прыду. Што ўздумаеш, рабі.—
Хочаш—душу растапчы нагамі.
Хочаш—мучай, хочаш—загубі». (Стар. 322)

Гэты, для многіх з нас зусім новы,
бок творчасьці М. Багдановіча робіць
яго яшчэ больш блізкім. Бо і
сапраўды цяпер песьняр ужо
пазбавіўся ў нашых вачох тае
аднабаковасьці, тае выключнае фі-
лёзофічнасьці, якая надавала яму ней-
кі заанада паважны характар. Цяпер
гэта чалавек ва ўсёй сваёй суцэль-
насьці—поўны жыцьця з яго горам і
радасьцямі, ня толькі грамадзкімі, але
і асабістымі.

Мы ўжо пераканаліся, што ў душы
песьняра быў вялікі запас магутнае
эмоцыянальнасьці. Значная частка па-
добных вершаў, магчыма, нават не
дайшла да нас, дзеля свайго інтымна-
га характару, яна магла не перахоў-
вацца песьняром, а, мо' і зьнішчацца.
Большая частка дзеля гэтае-ж самае
прычыны ня была здадзена ў друк
самым паэтам. Але цяпер ужо віда-
вочна, што толькі сыцілася і саром-
лівасьць нябожчыка-песьняра не да-
звалялі нам дагэтуль пазнаёміцца з ім
усебакова. Пад крышталёвым лёдам
высокае філёзофскае паэзіі захавалася
ў поўнай суцэльнасьці палкая душа
жывога чалавека з радасьцю і горам,
з каханьнем і самаахвярнасьцю.

Гэтая акалічнасьць робіць вобраз
песьняра яшчэ больш рэльефным і
блізкім нам.